

Az empowerment neveléstudományi megközelítése

VOJTEK ILDIKÓ

PTE BTK „Oktatás és Társadalom”
Neveléstudományi Doktori Iskola

Doktori kutatás munkacíme:
*Empowerment a felnőttkori dramatikus és
színházi nevelésben*

2021.05.27-28.

- 1. Az empowerment elmélet és szemlélet*
- 2. Az empowerment neveléstudományi aktualitása*
- 3. Az empowerment neveléstudományi vonatkozásai*

KULCSSZAVAK: empowerment, kritikai pedagógia, felnőttképzés

MÓDSZER: másodlagos kutatás

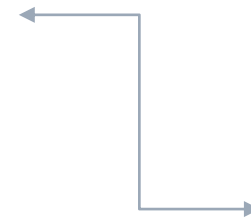
„Az empowerment az a >>felvérteződési<< folyamat, mely során az egyén, majd pedig a közösség képessé válik az önmeghatározásra, közös céljaik megfogalmazására. Felismeri saját hatalmi pozícióját, és mer élni a hatalom eszközeivel közössége érdekében. Képes saját, illetve közössége társadalmi egyenlőtlenségi helyzetén önsorsot alakító módon változtatni.” (Varga 2017:420)

Empowerment mint elméleti keret

empowerment folyamatok és kimenetek (*learned hopefulness*)

empowerment szintjei:

- egyéni (=pszichológiai empowerment)
- szervezeti
- közösségi

Empowerment szemlélet

- Cél: a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése
- Törekvés az emberekben rejlő **erősségek beazonosítására és tudatosítására**
- Egymás támogatását, megsegítését, az **összefogást** előmozdítani
- **Partnerségi viszony** szakember és résztvevő között
- A **szakember** fokozatosan egyre inkább **háttérbe** vonul
- Helyi közösségre és viszonyokra adaptálás

Empowerment a neveléstudomány különböző területein

- kritikai pedagógia, elnyomottak pedagógiája, teaching for social justice, change-oriented education
- demokratikus nevelés, állampolgári nevelés
- lifelong learning, felnőttképzés, közösségi tanulás
- nevelésszociológia
- inkluzív nevelés
- interkulturális nevelés
- nem formális nevelés
- egészségnevelés

A téma neveléstudományi aktualitása

- ENSZ Fenntartható Fejlődési Cél/SDG 4: mindenki számára elérhető minőségi, inkluzív, méltányos oktatás, valamint az élethosszig tartó tanulás
- SDG 5: nemek közötti egyenlőség, nők empowerment-je
- ENSZ szerint SDG 5 előfeltétele SDG 4
- EAEA, az Európai Szövetség a Felnőttképzésért 2021 tavaszán online workshopsorozatot tart a változásorientált nevelés témakörében, melynek kulcsmozzanata az empowerment
- Fordulat 28. lapszám a kritikai pedagógiáról, ezzel kapcsolatban egy kritikai pedagógiai rendezvény is lesz Budapesten 2021. június 2-án
- „...kizsákmányolt fiataljaink érdekében cselekednünk kell. Ez ennek az irányzanak a kihívó imperatívusza” (Mészáros, 2005:92)

A kritikai pedagógia, a felszabadítás pedagógiája

- Státusz különbség elengedése – „*tanár-tanulók*” és „*tanuló-tanárok*”
- Kreatív és kritikus gondolkodásra nevelés
- Közösen megtervezett tanulási folyamat
- Saját élet kontextusába ágyazott tudásszerzés
- saját társadalmi kontextus tudatosítása
- Dialógus kiemelt szerepe
- Cél: társadalmi változás előidézése, ill. hogy a tanulóknban kialakuljon egy megértés a hatalom és a tudás viszonya kapcsán
- Elköteleződés az elnyomottak mellett
- Központi fogalmak: felszabadítás, empowerment, politizálódás, társadalmi transzformáció, critical literacy

A kritikai pedagógia, a felszabadítás pedagógiája

- Freire újraértelmezi a marxizmus proletárforradalmát a szeretet forradalmaként
- „*conscientização*” - tudatosítás, és gyakorlat általi elköteleződés a társadalmi változtatásra, pedagógiai dialógus, melyben megismerjük és újraértelmezzük a világot, az elnyomás okainak felismerése és annak felszámolásának lehetősége – az empowerment előfutára
- empowerment: pedagógia eszközeivel való hatalomhoz juttatás
- Wiggins et al (2011) bebizonyította hogy a Freire-féle felnőttnevelés effektív módja a közösségi empowerment elérésének
- a remény és a lehetőség pedagógiája vö. empowerment és a tanult reményteliség

Freire – az empowerment és a critical literacy mint a felnőttnevelés célja

- alapos felmérés a helyiekkel szoros együttműködésben arról, hogy mi legyen a képzés anyaga
- helyi önkéntesek és kihelyezett szakértők bevonásával felmérni az adott közösség normáit, szokásait, problémáit
- ezekből kiindulva összeállítani a pedagógiai programot
- a helyiek bevonása nélküli pedagógiai v politikai program valójában nem a célcsoport szükségleteire alapoz
- a képzés anyaga interdiszciplináris, és nem „tanulnivalóként” hanem megoldandó problémaként prezentáljuk
- „a leitura do mundo e a leitura da palavra”/ „reading the world and the word”

Empowerment egyéb neveléstudományi területeken

Teaching for Social Justice: 2 cél: hátrányos helyzetű tanulók tanulmányi eredményeinek javítása, illetve kritikai tudatosság és az önképviselés növelése fejlesztése. Ez utóbbihoz a demokráciát aktívan gyakorolni kell a tanároknak és a diákoknak, és képessé kell őket tenni (=empowerment) érdekeik képviselésére

Állampolgári nevelés - célja, hogy teljes jogú, jogait ismerő állampolgárt neveljen. Ez az empowerment egy szükséges, de nem elégséges lépése, a kritikai pedagógia továbbmegy – önállóan gondolkodó, társadalmat formálni tudó (empowered) felnőtt nevelése a cél

Az empowerment szemlélet az egészségügyi nevelésben, pl a prevencióban hatásosnak bizonyult egyéni és a társadalmi szinten is (Wallenstein & Bernstein, 1988)

Pl. Alcohol and Substance Abuse Prevention program: listening, dialogue, action
cél: közösségi tanulás, a fiatalok iskolán kívüli tudására értéként tekinteni, kritikai gondolkodás elősegítése, közös beszélgetések, reflexió

Formális, nem formális, és informális tanulás & empowerment

- bár a kritikai pedagógia leginkább csak a felnőttképzésben használatos, Nieto szerint óvodától felfelé minden szinten, és minden iskolarendszerben használni kéne
- az iskola újratermeli, sőt, akár tovább növeli a társadalmi egyenlőtlenségeket, ezért a Frankfurti Iskola tagjai keresik az egyén és a közösség szintjén is az emancipáció (empowerment) és a tudatosság (*conscientização*) kialakításának lehetőségeit
- a pedagógiai gyakorlat kiemelkedő feladata lenne, h demokratikusan működő közélet legyen az iskolákban, hogy a diákok kritikus állampolgárokká váljanak, akik transzformálni tudják a világot egy igazságosabb irányba (Mészáros, 2005)
- Balasubramanian et al., 2020 kutatása a felnőttkori tanulás és az empowerment kapcsolatáról: a nem formális, és az informális tanulás pozitív hatással van a résztvevők empowerment szintjére, ehhez képest a formális tanulás nincs rá szignifikáns hatással

Irodalom

Balasubramanian, K., Carr, Alexis, Atieno, Rosemary & Onyango, James (2020): Lifelong Learning to Empowerment: Beyond Formal Education. In: Roberts, Jennifer, Kigotho, Mutuita, Stagg, Adrian (eds.): Expanding Horizons in Open and Distance Learning, Routledge

Breault, Rick A. & Lack, Brian (2009): Equity and Empowerment in PDS Work: A Review of Literature (1999 to 2006). *Equity and Excellence in Education*, 42(2), 152-168

EAEA (2021): If we don't learn, we will have no democracy. On <https://eaea.org/2021/04/13/if-we-dont-learn-we-will-have-no-democracy/> (2021.04.15.)

Freire, P. (1970/2003) *Pedagogy of the oppressed*. 30th Anniversary Edition. Continuum International

Freire, P. (1992) *Pedagogia da esperança. Um reencontro com a pedagogia do oprimido*. Paz e Terra

Mészáros György (2005): A „rossz arcúak” szava: a kritikai pedagógia kihívása. *Iskolakultúra*, 2005/4, 84-101.

Wallenstein, Nina & Bernstein, Edward (1988): Empowerment Education: Freire's Ideas Adapted to Health Education. *Health Education Quarterly*, February 1988. 383-394

Zimmerman, M. A. (2000) Empowerment Theory: Psychological, Organizational and Community Levels of Analysis In Rappaport, J. & Seidman, E. eds. *Handbook of Community Psychology*. Kluwer Academic/Plenum Publishers, 43-63